

ADEDE ARCHEOLOGISCH RAPPORT 182

Archeologienota Woestijne te
Aalter (Oost-Vlaanderen).
Programma van Maatregelen.

JANSSENS DAVID

Colofon

Uitgever	ADEDE bvba
Jaar van uitgave	2017
Plaats van uitgave	Gent
Redactie	Bart De Smaele, Hadewijch Pieters
ISSN	2033-6810

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van ADEDE bvba.

1 Gemotiveerd advies

Tijdens het bureauonderzoek, uitgevoerd door ADEDE bvba, werd vastgesteld dat de reeds bestaande bronnen niet voldoende informatie bevatten om vast te stellen of zich al dan niet een archeologische site binnen de contouren van het onderzoeksgebied bevindt.

De historische kaarten tonen aan dat sinds de vroege 18de eeuw, het onderzoeksgebied dienst deed als landbouwgrond en/of weideland waarbij het deels door beboste zones lijkt te snijden. Het huidige gebruik is deels weideland in het westen, deels verhard door middel van een weg. Op de locatie van het onderzoeksgebied en in de onmiddellijke omgeving ervan is nog geen voorgaand archeologisch onderzoek uitgevoerd.

De resultaten van het bureauonderzoek (infra) hebben aangetoond dat er een reële verwachting bestaat naar archeologische restanten, meer bepaald naar restanten uit verschillende periodes. De grootte en vorm van het onderzoeksgebied vereisen echter een afwijkende aanpak (infra) voor het aanleggen van proefsleuven.

Dit alles in overweging genomen blijkt verder vooronderzoek, met ingreep in de bodem, noodzakelijk voor het bepalen van de aard en aanwezigheid van mogelijke sporen of een archeologische site ter hoogte van het onderzoeksgebied. Gezien de huidige aanwezige verharding is het fysisch onmogelijk archeologisch onderzoek met ingreep in de bodem te verrichten voorafgaand aan het verkrijgen van de vergunning. Daarom dient het onderzoek te gebeuren aan de hand van uitgesteld traject.

2 Programma van maatregelen

2.1 Administratieve gegevens

Projectcode	2017D350
Site	Aalter – Woestijne
Projectsigle ADEDE	AAL-WOE
Ligging	Woestijne, Zuidleiestraat 9880 Aalter
Bounding Box	Punt 1 (NO): X: 85782,493m Y: 200307,123m Punt 2 (ZW): X: 85698,355m Y: 199934,06m
Topografische kaart	Zie plannr. 1
Kadaster	Aalter Afd. 1, Sectie B, 61a2, 61b2, 61z, 83n5, 83p5 Zie plannummer 3
Soort onderzoek	Archeologienota
Opdrachtgever	Goegebeur Studieburo Herbakkersplein 5 9900 Eeklo
Aard van de vervolgwerken	Wegenis-en rioleringswerken
Uitvoerder	ADEDE bvba
Erkenningsnummer ADEDE bvba	2015/00058
Erkend archeoloog	Bart De Smaele 2015/00070 Hadewijch Pieters 2017/00168
Tijdelijke bewaarplaats archief	ADEDE bvba
Bibliografische referentie	Janssens D., Claeys S., Van Huffel C., 2017, Archeologienota Woestijne te Aalter (Oost- Vlaanderen), ADEDE Archeologisch Rapport 182, Gent.

Grootte projectgebied	6530m ²
Periode uitvoering	Maart – april 2017
Themen thesaurus Onroerend Erfgoed	Bureauonderzoek, archeologienota
Verstoorde zones	Zie plannummer 4

ADEDE
SEARCH & RECOVERY

AALTER-WOESTIJNE
(Zuidleiestraat)

Topografische kaart

2017D350 26/04/2017

© AGIV

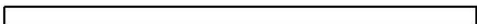
Legende

 Projectgebied

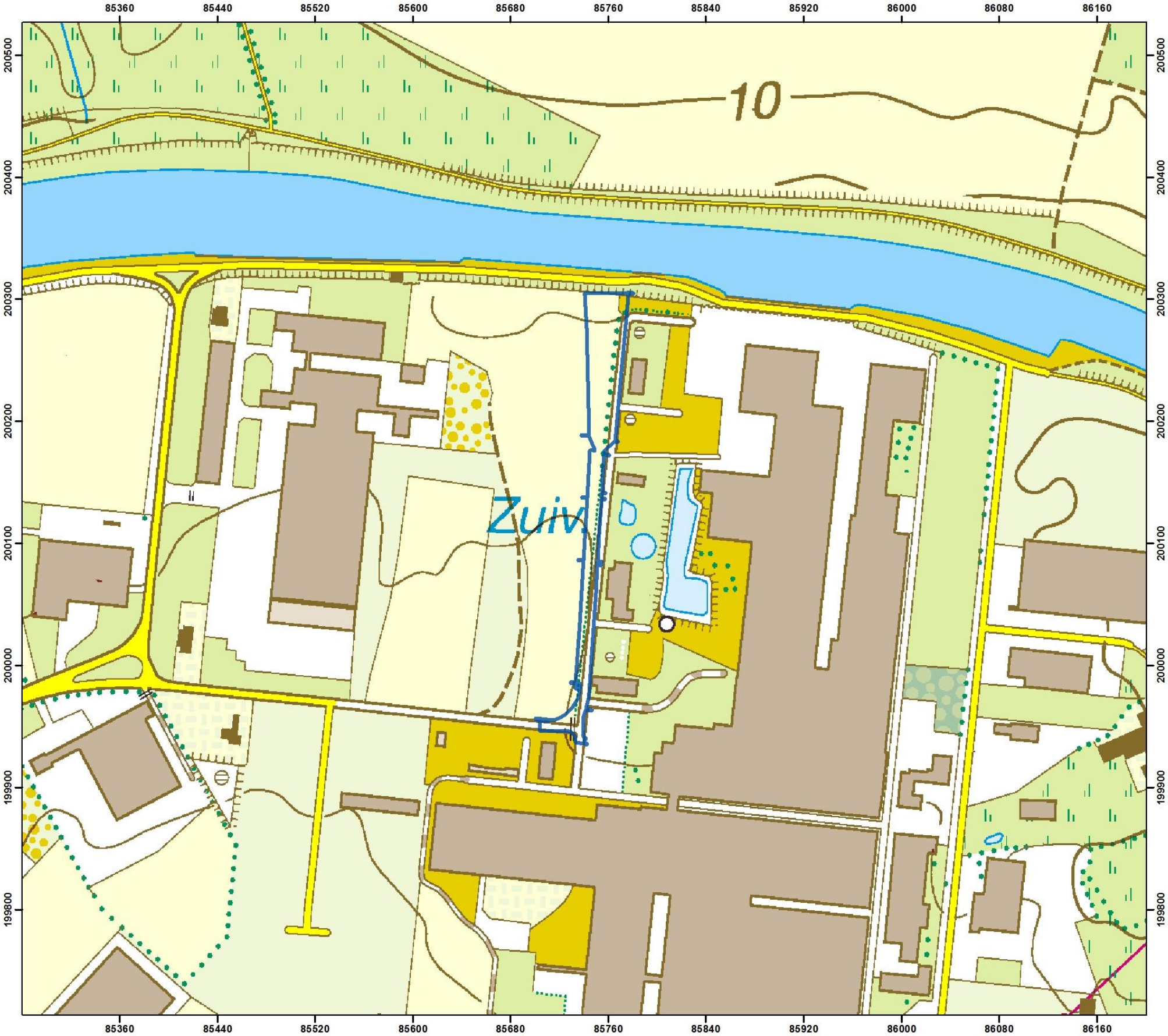
N

0 225

Meter

ADEDE
SEARCH & RECOVERY

AALTER-WOESTIJNE
(Zuidleiestraat)

Orthofoto 2016

2017D350 26/04/2017

© AGIV

Legende

Projectgebied

N

0110

Meter

ADEDE
SEARCH & RECOVERY

AALTER-WOESTIJNE
(Zuidleiestraat)

GRB (kadaster)

2017D350

26/04/2017

© AGIV

Legende

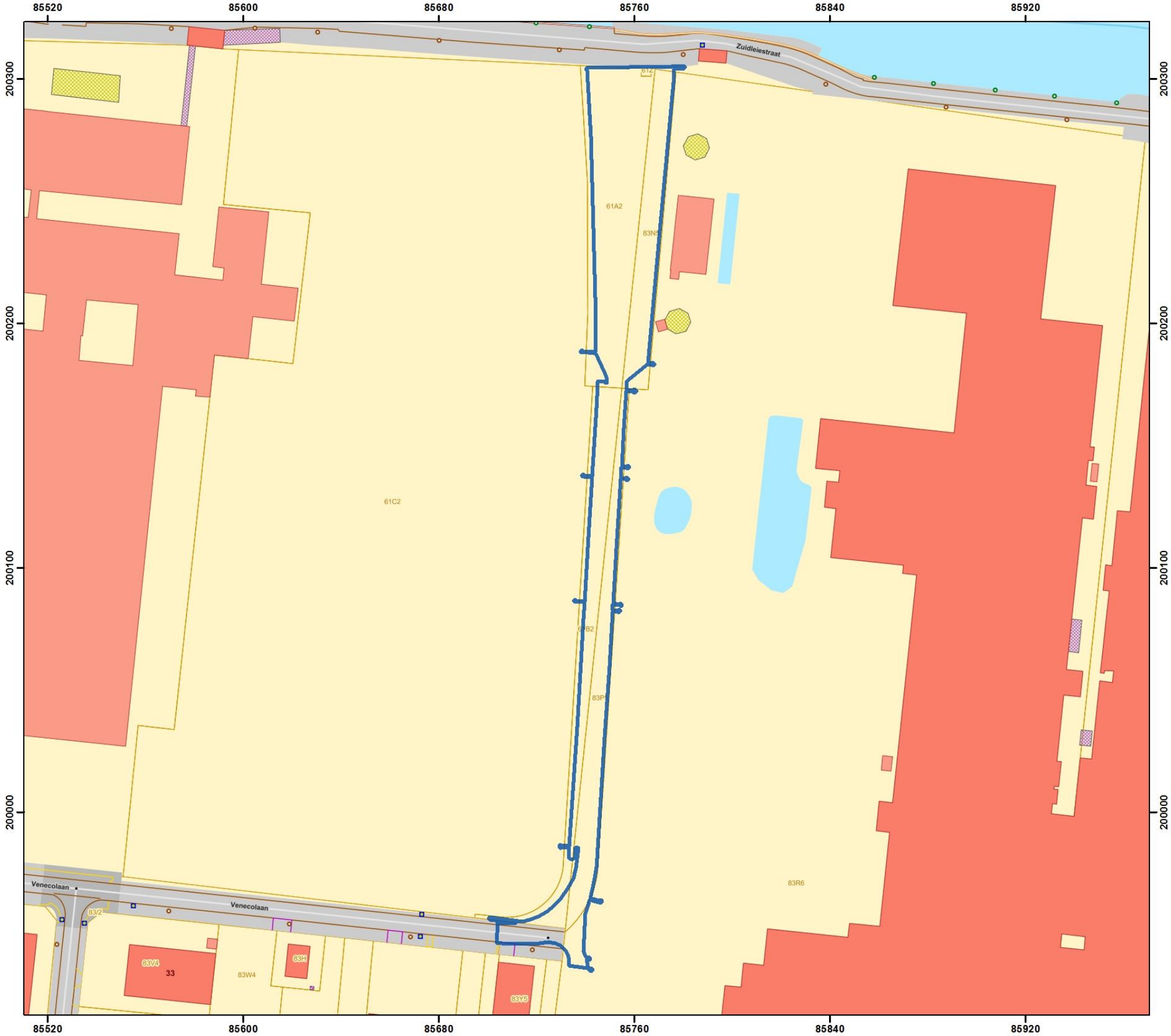
Projectgebied

N

0

110

Meter

2.2 Aanleiding van het vooronderzoek

De archeologienota werd opgemaakt naar aanleiding van de aanvraag tot het bekomen van een stedenbouwkundige vergunning voor de percelen Aalter Afd. 1, Sectie B, 61a2, 61b2, 61z, 83n5, 83p5. De archeologienota voor het onderzoeksgebied langs de Zuidleiestraat te Aalter wordt opgemaakt naar aanleiding van de geplande aanvraag tot het bekomen van een stedenbouwkundige vergunning, waarbij de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft, 3000m² of meer beslaat en de ingreep in de bodem 1000m² of meer. De initiatiefnemer is hierdoor verplicht een bekrachtigde archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag.

2.3 Resultaten bureauonderzoek

In het kader van het opstellen van de archeologienota werd een bureauonderzoek (projectcode: 2017D350) uitgevoerd. Tijdens dit bureauonderzoek werd aan de hand van reeds bestaande bronnen het onderzoeksgebied geografisch, geo(morfo)logisch, historisch en archeologisch gesitueerd.

De analyse van de gebruikte historische kaarten geeft aan dat het onderzoeksgebied in gebruik was als akker/weiland. De Ferrariskaart schetst een duidelijk beeld van de toenmalige situatie en bestempelt het gebied als akker/weiland zonder voorkomende bebouwing waarbij het studiegebied deels door bosgebied reikt. De daaropvolgende kaarten schetsen grotendeels eenzelfde situatie.

Gezien het historische kaartmateriaal slechts terug gaat tot de vroege 18de eeuw is het noodzakelijk andere bronnen te raadplegen om na te gaan of er zich mogelijk een archeologische site binnen de contouren van het onderzoeksgebied kan bevinden. Er zijn in de directe omgeving van het onderzoek archeologische onderzoeken uitgevoerd, die allen handelen over vondsten, sporen, sites met betrekking tot meerdere periodes, gespreid vanaf de steentijden tot aan de Nieuwste Tijd.

De landschappelijke ligging echter, aan de oever van de Kale/Durme in samenhang met een vruchtbare zandbodem kunnen in het verleden aantrekkelijk geweest zijn voor oudere periodes gaande van de steentijden tot de middeleeuwen. Teneinde hier een antwoord te kunnen bieden op de gestelde onderzoeksvragen, dient dit via verder onderzoek achterhaald te worden. Met andere woorden, mogelijk aanwezige sites of sporen kunnen in deze bodem goed bewaard zijn gebleven en tot heden zich in onverstoorde staat bevinden over de gehele oppervlakte van het onderzoeksgebied. Gezien het lange braak liggen, gebruik als akkerland, ..., van het terrein, dient de vraagstelling zich in eerste plaats naar de aanwezigheid van grondsporen te richten waarbij extra aandacht dient besteed te worden naar steentijd(artefact)vondsten.

Daarom acht ADEDE het noodzakelijk om een vervolgonderzoek met ingreep in de bodem uit te voeren om de aanwezigheid, aard, bewaringstoestand en spreiding van eventuele archeologische sites te kennen. Dit onderzoek moet uitgevoerd worden in de vorm van een uitgesteld traject doordat het perceel doorsneden wordt door een verharde weg en het fysisch onmogelijk is dit onderzoek voorafgaand aan het verkrijgen van de vergunning aan te vragen.

2.4 Vraagstelling en onderzoeksdoelen

Het uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem heeft als doel informatie en gegevens te verzamelen die als aanvulling dienen op de reeds bestaande archeologische, geografische, geologische en historische bronnen. Het onderzoek heeft als uiteindelijk doel na te gaan of er een

mogelijk archeologisch waardevolle site binnen de contouren van het onderzoeksgebied aanwezig is. Aan de hand van de verzamelde informatie van het proefsleuvenonderzoek, gecombineerd met het reeds uitgevoerde bureauonderzoek, kan vervolgens een verder te volgen strategie uitgewerkt worden voor de bescherming van het archeologisch patrimonium ter hoogte van het onderzoeksgebied. Volgende onderzoeksvragen dienen beantwoord te worden aan de hand van het uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem:

- Zijn er binnen de contouren van het onderzoeksgebied sporen terug te vinden met archeologisch en/of cultuurhistorisch relevante waarde?
- Wat is de aard, kwaliteit en informatiewaarde van deze sporen?
- Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?
- Wat is de impact van de geplande werken op deze sporen?
- Wat is de relatie tussen de archeologische sporen en het landschap?
- Welke strategie dient verder gevolgd te worden ter bescherming van het archeologisch patrimonium ter hoogte van het onderzoeksgebied?

2.5 Onderzoeksstrategie en -methodes

Om na te gaan of er archeologisch relevante grondsporen aanwezig zijn binnen het onderzoeksgebied, dient gebruik gemaakt te worden van een sleuf met een breedte van minimum 1.8m tot aan de verbreding van het onderzoeksgebied. Daarna dient overgegaan te worden op een sleuf met breedte 3.6m om het grootste kennisvermeerderingspotentieel van het onderzoeksgebied te benutten (zie onderstaand sleuvenplan). Voor de uitgraving wordt gebruik gemaakt van een niet-getande graafbak met breedte 1,8 meter.

De sleuf kent een lengte van ca. 330 meter, per 50 meter dient machinaal een profielput aangelegd te worden om de bodemopbouw vast te stellen. De keuze voor de aanleg van de dubbele sleuf is gebeurd in functie van de grootste kenniswinst binnen het onderzoeksgebied.

Een nadeel van deze onderzoeksmethode is de mogelijke impact op vuursteenconcentraties. Deze worden immers lokaal vernietigd tijdens de aanleg van de sleuven. Indien er een steentijdsite wordt aangetroffen tijdens het proefsleuvenonderzoek dient de onderzoeksmethode aangepast te worden conform de Code van Goede Praktijk.

Via deze methode wordt er ca. 11.0% van het onderzochte oppervlakte opgelegd en onderzocht. Ter plaatse dienen extra volgsleuven en dwarsseuven of kijkvensters aangelegd te worden en dit voor een totale oppervlakte van 1.5% van het totale projectgebied. Een inschatting naar de inplanting van deze volgsleuven, dwarsprofielen of kijkvensters kan via een bureaustudie niet

gemaakt worden en dient tijdens de uitvoering van de proefsleuven te gebeuren in functie van de grootste kennisvermeerdering. Via deze methode wordt, conform artikel 8.6.2 van de Code van Goede praktijk 12.5% van het onderzoeksgebied gedekt. Op deze manier wordt er maximale info bereikt tegen een minimale kost. De motivering voor deze keuze dient eveneens toegelicht te worden in de rapportering. Indien afgeweken wordt van het voorgestelde sleuvenplan dient dit eveneens toegelicht te worden in de rapportering.

De grond wordt gescheiden afgegraven en gestockeerd naast de sleuf. Het dichten gebeurt op zo'n manier dat de originele bodemopbouw opnieuw bekomen wordt en dat de draagkracht van de bodem minstens gelijk is aan de draagkracht voorafgaand aan de start van het veldwerk. Indien nodig worden kwetsbare sporen (oa brandrestengraven) afgedekt met waterdoorlatende doek.

Zowel het veldwerk als de verwerking en rapportage van de hierboven beschreven methodes dienen te voldoen aan de methodiek zoals beschreven in de Code van Goede Praktijk. Het voorgestelde vooronderzoek moet niet uitgevoerd worden indien de geplande bouwwerken, waarvoor deze archeologienota wordt opgesteld, niet zullen worden uitgevoerd. Het onderzoeksdoel is succesvol bereikt indien de vraagstelling kan beantwoord worden. Het gefundeerd kunnen beantwoorden van de vraagstelling is dus het evaluatiecriterium aan de hand waarvan de erkende archeoloog zal bepalen of het onderzoeksdoel succesvol bereikt is.

De gewenste competenties voor actoren zijn de volgende:

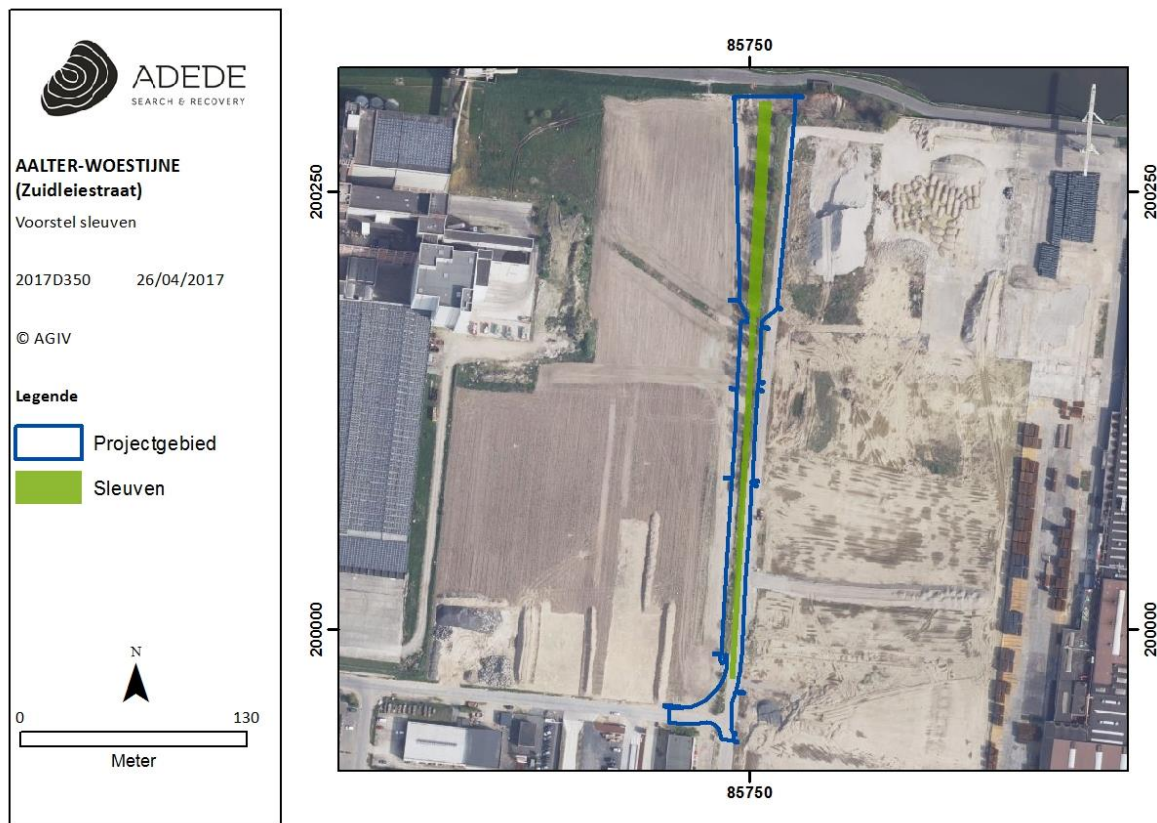
- Veldwerkleider met ervaring in het aanleggen van proefsleuven en 100 dagen ervaring in zandbodems
- Assistent – archeoloog met ervaring in het aanleggen van proefsleuven.
- Erkend archeoloog

Indien tijdens het werken silexvondsten aangetroffen worden ondanks de lage verwachting, moet een steentijdspecialist tijdens het veldwerk of de verwerking geraadpleegd worden. Indien uit het proefsleuvenonderzoek blijkt dat er binnen het onderzoeksgebied steentijd artefactsites voorkomen en waar deze gelokaliseerd zijn, dient een waarderend archeologisch booronderzoek uitgevoerd te worden. Via deze methode kunnen er inzichten bekomen worden in de diepte, spreiding, datering en bewaringsgraad van de sites. Daarom dienen volgende onderzoeksvragen beantwoord te worden:

- Op welke dieptes zijn de steentijd artefactsites bewaard?
- Wat is hun spreidingsvorm?

- Wat is hun densiteit?
- Hoe is hun bewaringstoestand?
- In welke periodes kunnen ze gedateerd worden?
- Is er vervolgonderzoek in de vorm van een opgraving nodig en welke strategie

Voorafgaand aan deze methode dienen aan de hand van het proefsleuvenonderzoek zones met verwachtingen opgesteld te worden waarbinnen de boringen uitgevoerd dienen te worden met een tussenafstand van 5m tussen de raaien en 6m afstand tussen de individuele boringen, dit in de vorm van een regelmatig verspringend driehoeksgrid. Deze boringen dienen ingemeten te worden met een GPS-toestel, zodat de coördinaten (x, y en z) gekend zijn. De precieze positie, oriëntatie en omvang van de grids is nader te bepalen op basis van de resultaten van het proefsleuvenonderzoek. Het type grondboor dat gebruikt zal worden is een Edelmanboor met een diameter van 12cm. De boringen worden handmatig uitgevoerd tot een diepte die tijdens het onderzoek dient bepaald te worden. Van elke boring worden zowel de volledige diepte, als de onder- en bovengrens van de horizonten geregistreerd. De opgeboorde sedimenten zullen steeds de relevante bodemhorizonten omvatten die nodig zijn om een goede evaluatie van de steentijd artefactensite(s) te maken. De stalen krijgen per volume een uniek staalnummer, en worden nat uitgezeefd op een maaswijdte van 1mm op 1mm. Na het drogen worden ze geanalyseerd door een vuursteenspecialist.

Figuur 1. Sleuvenplan

2.6 Afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk

Er zijn geen voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk.

2.7 Randvoorwaarden

Om een goede bewaring van het potentieel archeologische bodemarchief te bekomen, worden enkele voorwaarden opgelegd ter bescherming van het mogelijk aanwezige archeologisch erfgoed. Zo wordt gemeld dat er op de terreinen behorend tot het projectgebied, in tussentijd tot het proefsleuvenonderzoek, geen ingrepen in het bodemarchief mogen plaatsvinden. Het ruimen van de bestaande verharding gebeurt bij voorkeur in dezelfde fase van het proefsleuvenonderzoek onder begeleiding van een archeoloog.

3 Besluit

Uit het bureauonderzoek kon niet besloten worden of er zich al dan niet archeologische resten binnen de contouren van het onderzoeksgebied bevinden. De bodemopbouw van het plangebied suggereert echter dat hier goede bewaringsomstandigheden zijn voor eventuele sporen. Het bureauonderzoek toonde een hoge verwachting aan voor verschillende periodes. Bijgevolg adviseert ADEDE bvba het uitvoeren van een proefsleuvenonderzoek om na te gaan of er sporen bewaard zijn en zo ja, in welke toestand deze zich bevinden. Indien in tegenstelling tot de geschetste verwachting artefactsites aangetroffen worden, dient aan de hand van de resultaten van het proefsleuvenonderzoek overgegaan worden op waarderend archeologisch booronderzoek. De resultaten van dit uitgestelde vooronderzoek met ingreep in de bodem worden vervolgens in een nota verwerkt waarin ook de te volgen strategie voor de bescherming van het archeologisch/cultuurhistorisch patrimonium dient bepaald te worden.

4 Plannenlijst

Plannr.	Beschrijving	Schaal	Wijze vervaardiging	Datum aanmaak
0001	Onderzoeksgebied op de topografische kaart	1:1	digitaal	26/04/2017
0002	Onderzoeksgebied op orthofoto	1:1	digitaal	26/04/2017
0003	Onderzoeksgebied op kadasterkaart	1:1	digitaal	26/04/2017
0024	Sleuvenplan	1:1	digitaal	26/04/2017

5 Lijst van figuren

Figuur 1. Sleuvenplan	- 7 -
-----------------------------	-------